

CINEMA

Visitants a l'exposició *Cançó de Pedro Costa* a La Virreina. PAU DE LA CALLE

La foscor 'cantada' del prestigiós cineasta Pedro Costa

La Virreina reuneix deu obres d'art visual del director portuguès

XAVI SERRA
BARCELONA

És el director que ha explorat millor l'experiència dels migrants africans a l'Europa benestant que els explota i expulsa. En pel·lícules com *A la cambra de la Vanda* o *Joventut en marxa*, el portuguès Pedro Costa no s'aproxima a aquestes persones amb la condescendència del cinema social que visibilitza el migrant per explotar la seva misèria, sinó amb un respecte resumit en una reflexió que va compartir divendres a La Virreina: "Jo treballo amb la comunitat capverdiana, amb persones que estan en la foscor i són invisibles. I potser és una idea estúpida, però jo no vull il·luminar-les, que és el que fan normalment els documentals i les pel·lícules, sinó enfosquir la seva foscor. I això és més difícil que posar-hi llum".

En la majoria de les deu peces de l'exposició *Cançó de Pedro Costa*, que es podrà veure a La Virreina des d'aquest dissabte fins al 23 d'abril, la foscor és fonamental. "És un tret característic del seu cinema, només cal veure la seva última pel·lícula, *Vitalina Varela* -apunta el comissari de la mostra, Javier Codesal-. Treballar en la foscor significa acceptar que la imatge està sempre fora de lloc, que és un objecte transitori. I en això Pedro Costa és un mestre". Per a Valentí Roma, la de Costa és "una de les exposicions més importants" que ha programat

al centre com a director: "Que hi hagi cinc peces inèdites d'un autor tan important com ell, concebudes expressament per a La Virreina, situa aquesta mostra en una dimensió superior al que fem habitualment".

Cançó de Pedro Costa arrenca amb un fragment de *Ne change rien*, el documental del portuguès sobre la gravació d'un disc de Jeanne Balibar que apunta el protagonisme que tindrà la música en la mostra. De films anteriors com *Cavalo dinheiro* o *Casa de lava* sorgeixen altres peces com la instal·lació de cinc pantalles *Morna d'ombres*, que ja es va exhibir aquest estiu al Pompidou en una mostra conjunta amb l'escultor Rui Chafes.

Connexions

"Tinc grans baralles amb Albert Serra. Soc molt exigent", diu el director, que és amic seu

Treballar al museu francès va ser "una experiència terrible" per a Costa. "Voler enfosquir un lloc que ja és fosc com un museu és molt complicat -assegura el director-. A París ens van criticar molt els sindicats i els vigilants del museu perquè, deien, la foscor penetrava en la ment dels treballadors del Pompidou i els causava traumes. Però a La Virreina no hem tingut cap problema, hem treballat molt a gust".

La mostra també inclou el quadern d'anotacions i dibuixos de *Ca-*

sa de lava, així com unes impressionants imatges tenebristes que es van captar projectant fotogrames sobre pedra.

Txékhov, migració i exili

Però l'obra més important és segurament *Les nostres veus no cantaran més*, tres peces independents en què dones capverdianes canten, cadascuna a la seva manera, un fragment de *Les tres germanes*, de Txékhov. "Em va semblar que el text s'adaptava molt bé a la seva història de migració i exili, al sentiment de desesperació i de resistència, de sentir-se els últims, els oblidats -diu el director-. Amb un text així, patrimoni de la humanitat, no cal buscar més".

Costa ha expressat el seu interès per tornar a treballar amb aquestes cantants no professionals, potser en una futura pel·lícula. I també ha reconegut que segueix amb interès la carrera d'Albert Serra, a qui considera "un col·lega, un amic". "Tinc grans baralles amb ell -confessa-. Soc molt exigent". Potser es trobaran a la retrospectiva integral que la Filmoteca dedicarà a Costa al gener, acompanyada d'una carta blanca programada pel portuguès, que al febrer tornarà a La Virreina per participar en un seminari sobre el seu cinema.

Una exposició, una retrospectiva, un seminari i un nou llibre (*Cançó de Pedro Costa*, de Javier Codesal) en tan sols quatre mesos: els fans catalans de Pedro Costa estan d'enhorabona. —

TEATRE

Quina literatura! Quina narració! Quin gran actor!

Crítica

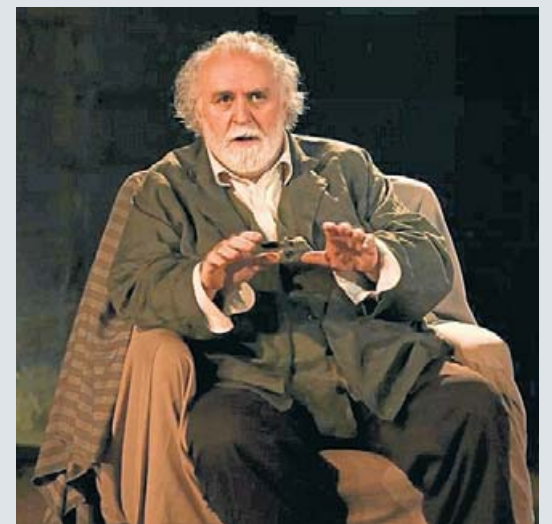
SANTI FONDEVILA
BARCELONA

'Orgull' BIBLIOTECA DE CATALUNYA 20 D'OCTUBRE

Orgull és el títol que Ramon Vila, Andreu Benito i Oriol Broggi han donat al relat de Fiódor Dostoiévski, traduït per Miquel Cabal Guarro com *Manyaga*, i que en el seu origen formava part de *Diari d'un escriptor* (1876) sota el títol de *Krotkaya*, un relat fantàstic. Es tracta del monòleg d'un solitari prestador davant del cadàver amortallat de la seva dona que ens explica tota la seva relació a la recerca d'una justificació de la seva mort. Un relat considerat menor, comparat amb les grans obres de l'escriptor rus, però en el qual palpita la seva mestria per il·luminar els racons més profunds i obscurs de l'ànima humana. Un relat dominat pel silenci. El silenci que va enfonsar al protagonista, el silenci que fa servir com a arma per a la humiliació de la seva dona, l'inescrutable silenci que envolta la seva relació.

I quins silencis ens ofereix Andreu Benito en la seva magistral interpretació! Va ser l'actor qui va tenir la idea de portar a l'escenari aquest monòleg. esclar, li va com l'anell al dit a la seva fisonomia, al seu tarannà prudent, callat, que sembla distant. Amb ell revivim la tempestuosa relació d'un home contradictori, sever, que entén la relació matrimonial com una lluita de dominació i a qui l'orgull ha marcat la vida, amb una noia de només setze anys víctima d'un dissortat destí. Amb ell revivim pas a pas, silenci a silenci, una història trista en la qual l'amor, si és que va existir, és incapaç de fer-se present, i la comunicació sembla, és, impossible.

Andreu Benito, assegut en una butaca gairebé tota l'estona, desgrana els fets però, sobretot, les actituds i els sentiments que l'han travessat. La partitura funciona modelant els records des del present. Tot està en la cara de l'actor, ombrívola i il·luminada (fins i tot una mica massa per veure-li els ulls). El rostre de l'actor que es relaxa i fins i tot deixa escapar un líric somriure quan evoca la noia, que es descompon quan sent la possible culpabilitat de la mort, que es contrau en recordar les seves actituds. El rostre i les mans. I les paraules que ens arrossegueu. Quina literatura! Quina narració! Quin gran actor! —

Andreu Benito al monòleg *Orgull*. LA PERLA 29